

Izlazi početkom i polovicom svakoga mjeseca. Cijena joj na godinu za našu državu 1 fr. a. vr. a za ine pokrajine 1 fr. 25 novčićah i šalju se, kao i rukopisi, plaćenom poštarinom uredništvu.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

NAMIENJENA PUČKOJ POUCI, ZABAVI I GOSPODARSTVU.

Oglase uvršćujuć uz običnu cijenu, bez imenih dopisah neprima, a rukopisah nevrća „Uredništvo Vile“, koje se nalazi pod naslovom: Lipova: z. p. Magyar - Bóly; županija Baranja.

STAROMU RODOLJUBU.

Kadno suša svu zemlju objima,
Zemlja puca, — izvor plasnice zdeni,
Trava vohne što rose neima; —
Bujne boje nije u zeleni; —
Sve sdvojava, — u prsa se gruva; —
Kad na jednoj iz oblakah gusni
Iza stužna vren ena i suva
Blaga kiša na zemlju se spusti.

Tako i ti rodoljube mili
Kišica si rodu milovana,
Koja dosad u stisci i sili
Pomaže ga tužna, razjadana;
Te luč spasa kad skroz mu ugasi,
I kad nade povehnu mu cvieće,
Ti oživi sve, i netom spasi
Ej Bunjeveće blaga kišo sreće!

U životu s vilom te pratila
Zvezda mila, zvezda sreće krasna
Uviek vjerno nada tobom bdila,
Uviek svjetla ko danica jasna;
A na drugom, na svietu boljemu,
Resila te kruna slavske dike
Neuvehla u dvoru Božjemu,
Vjekovita za čine velike!

Kaplje cure, — a sve oživljuje, —
Korečak se kriepi iscrpljeni,
Cvietak cvjeta i kišicu štuje,
Listak, travka ljepše se zeleni;
Sve kišicu hvali dobrotvornu,
Koja trže zemlju iz mrtvila
Snimljuć sliku s nje suvu, okornu,
Što ju bila ljuto prikrihila.

Čime bi ti to rod naplatio? —
Nema zlata mnogim nedohitna,
Kojim ovde tol bi sretan bio:
Nema srebra, ni biserja sitna;
Neg iskrenom i zahvalnom rieči
Za dobrotu rod ti hvali tvoju,
Više putah kojom ga usreći.
U mrtvilu, kušnjji, nepokoju.

To su želje roda iskrenoga
Što ih prava ljubav uzplodila,
To su čuti srca slavenskoga
Što ih zora danas uzrodila; —
Te odlažuć gudalo na stranu,
Gledjuć strune milom u pokoju
Završujem blažen k **Ivandanu**
Ovu malu, smiernu pjesmu svoju.

Mladi rodoljub.

Ljepote djevojke nekad a sad.

(Nastavak.)

Treći pako nakalami, da laž nemože biti liepa. A slavjanske djevojke neodaju svoje, već tudje lice. Oni, koji u kazalištu igraju samo u večer izilaze na pozorište, da se lako ne oda, da ono što govore, i čim se odievaju nije njihovo, već tudje. A slavjanske djevojke baš po bjelom danu izilaze pred sviet namaljanim likom! Glup i tupav čovjek bi moro biti, koj nebi u prvi mah opazio, da su svoje lice tudjom obrazinom zakrilile. A u naravi ljudskoj leži ukorenjeno, kad čovjek opazi da ga tkogod vara, toga omilovati nemože. I srce i duša mu se od takova stvora odkrene. I kad ga okolnost siluje, da na takav stvor pogleda, to nutarnjom zazornostju čini.

Dje je dakle takav čovjek, koj bi se usudio tvrdit, da je ovakvo čeljade liepo?

A četvrti napokon primeti, da makar bi oblik i liep bio, ako nije stas umjetno izdjelan, oko na njem neće rado da počiva. Ko mu bi godio stas na sliku jedne vreće ili peći? Da su slavjanke od prirode umjetnom rukom stvorene, toga nitko neće zanickati kad ih vidi u odielu vlastitom rukom skrojenom. Al kada tko u nedilju vidi jednu bunjevačku, šokačku il srbsku djevojku, kada je petnajest sukanjah na se navješala, a na gornju zlata, i tamo, dje ga netreba, namećala, onda nevidi slavjanski vitki stas, već vidi jednu škrinju haljinah, kakom se na bečkoj izložbi na jednu lutku navješaju. A da nitko neće jednu škrinju pohvaliti zato, što su u nju skupe haljine naslagane, već će pohvaliti haljine, to mislim nije nužno da tvrdim.

Ja neznam doduše, da li je sve tako, kako ti ljudi pripoviedaju. Al ako je tako, onda neznam, da jim tvrdnje pobijam, već moram da pripoznam, da su naše krasotice naravnu ljepotu izgubile. Te ako je to istina, onda jao si ga nam,

jerbo će nam se sav narod u djetetu u mladiću, u mužu, u starcu nagrđiti, pa će sviet zaisto od nas kao od barbara oči odkretati.

Ja se nebojim ma je kako zlo zagrlilo naše mladiće, jerbo se nadam, da će sestra brata, kei otca, žena muža na moliti, pa će ga od zla odvratiti. Ako nije ukus, ako nije osjećaj mu pokvaren, onda nam je preostala nada, da će se sve ono što je nevaljano iztriebiti i ono što je liepo, pravo i dobro ukoreniti, buduć da neima moći slične onoj, koju posjeduje sestra, kei slavjanka, žena i mati. Nije sile, koja bi se njim otela. Neima ljubavi, koja bi većma plamtala do ljubavi sestree, keeri, žene ili matere. Ljubav ta kada zadahne Slavjana, ljubovnika, brata, otca, muža, to se on mora priviti, prikloniti, predati. Dakle dok je cielo u slavjanke srce, donle nam preostaje nada, da će nam se mladići odvratit od sveg onog, od čega zazire srce blaženo. Da će prionuti uz svoj jezik, da će se rada latiti, da će se Bogu priljubiti, da oslobode svoj rod propasti, koja pogibelju prieti duši i tielu Slavjana. — E dakle vi svećenici i učitelji, ako ste radi u svom rodu dušu i tielo spasiti, pazite, da se naše krasotice nenaruže, već da obstoje u narodnoj liepoti, na kojoj radostno opočiva oko i švabsko i magyarsko!

Stari rodoljub.

Mohač, 1526.

(Nastavak.)

Inače razbojničke čete turske kudgod su išle svud su hale, palile, ubijale, guljile, u prah i pepeo obraćale. Al nidje tako strašno ko kod Maróta. Tu je bilo najdivlje ubijstvo; jer je i sám položaj mjesta, ležeća o podnožju gore na Dunavu med Višegradom i Ostrogonom, pružao sgodu turskomu krvilištu. Kano nekoć junaci u Ternopilah, tako se ovde braniahu junaci izmed puka, sastojeći s više hiljadah dušah i leonidskim vitežtvom suviše višekrat jake turske nasrte. Istom kašnje, kad je iz Budima stiglo 6000 janičarah i 10.000 turskih konjanikah s topovi i puš-

kami, raztepli su obkop i osvojili mejdanište. A jer je u toj sječi pao vezirpaša, netjak velika vezira Ibrahima, skasapili su Turci u?bjesnilu, s malom iznimkom, te kršćanske odporneke. i oblili si handjare i mačeve krvju nedužne sisajuće u zibkah (kolievkah, bešikah) dječice! Taj Maraton ugarske Slovačke pokrilo je 25.000 lješinah! Među sretno otle izmaklimi bje i Miho Dobozi sa svojom ženom Jelenom, koje liepo opieva ovjenčani magjarski pjesnik Skender Kisfaludy.

Dočim je sultan nemal sve gornjodunajske kraje opustio i razorio, nisi razabrao, čestiti čitatelju, da li je to zemlja krasne Ungarije, il je tužna dolina suzah! Jer kud je tursko kopito bahato tapalo, tuda nije skoro poniknula travka, tud se nije odjekivala skoro junakova i slavuljeva pjesma, tud se je široko pružalo groblje, a njim povaljala zavist i osvjetnica bezbrojna tjelesa vjerom kršćanskih a krvju ugarskih junakah!

Te baš kad se spremao da juriša na Beč, dodje mu glas, da je u Maloj Aziji, imenito u Anatoliji buknuła buna pod vodjom Kalender-begom, te je njom, rekoše, jur i zagospodario. Sto mu je dakle preostalo, neg udariti most preo Dunaja. I preko njega gotovoga preveo je vojsku 19—24 rujna i uzeo put Carigrada. No prije neg se razstao s gornjom Ugarskom zapali Peštu i obratio ju u gomilu rovinah i pepela. Videći da u lztok nemože povesti toliko robovah uza svoju vojsku, koliko ih zaslužjio, većinu ih je dao zatušiti, strijeljati i spozaklati, da mu put bude sigurniji.

Tad razdiele vojsku u dvoje. Jednu pošalje put Segedina, drugu put Bača. A obie, kud su išle i prolazile, sve su u požar i pod mač obraćale.

Segedinci čuvši da krvni dušman dolazi, pobjegnu listom preko Tise, a uokolo seljaštvo, oplienjeno i okovano, pane žrtvom turskoga bodeža, dočim je Segedin žrtvom plamena s lica zemlje satrt.

3. listopada dodje Ibrahim pod Petrovaradin i tuj bi svečano dočekan uzklaci i pucnjavom topovah. Pod Petrovaradinom opočivao je jedan dan i načinio si za prielaz čupriju (most) s čamacah.

S drugim pako odjelom vojske dodje sultan glavom u Bač i spali ga u rovine. Krenuv otle dalje naidje med Petrovaradinom i Bačom na tabor seljakah, sličan marotskomu. Tu se pusti u žestoko kreševo, te ga raztepe velikom napregom i gubitkom svoje vojske. Pošto poto, on je imao pobiedit i smrvit Ugarsku!

8. listopada dodje u Petrovaradin, i 9. listopada, dan kašnje, ostavi bar 200.000 momakah svoje vojske na bojnih poljanah naše domovine, koja je, nekoč liepa Ugarska, opustošena i uništena, nalicila sada niemomu groblju!

23. studenoga stigne nesmiljenik s 8000 robovah, nebrojnom djecom, 2500 u Budimu, Ostrogonu i u drugih mjestih zaslužjenih Židovah i, s neprecienimi plisnovi u Carigrad.*) I odlozi mač, pun krvi, al i osvete ugarskih narodah.

Slavičnost i zavist Sapoljeva bila je glavni uzrok porazu domovine. Da mu je za Ugarsku i za njenu sreću srce kucalo bio bi se rukovao i složio s Krištofom Frangepanom i nesretna bitka na Mohaču bila bi dobila sasma drugo lice. Al tako sebičan, gledjuć samo za se, i vrebajuć na ugarski prietol, vucario je ono 40.000 momakah svoje izabrane vojske od nemila do nedraga uza mučnu Tisu, donoseć domovini nade al bez ikakve hasne!

Na lakih kolih vožakao se doduše k Mohaču, da izvidi položaj stvarih; nu poviest tvrdi, da je, to hotimice čineć, zakasnio pružiti otačbini pomoćnicu ruku. Od Mohača vratio se pod Segedin, dje mu je vojska taborisala i čvrsto se obkopala na ušću Tise i Maroša rieke. Te davno gledajuć da mu osnovna sazrije, pazio je mirnim, škiljavim okom prekodunavsko domovine razsulo.**)

Budi ovde nuzgred još rečeno, da su od nesretne mohačke bitke, t. j. od 29 kolovoza 1526 do 29. srpnja 1688 g. (dakle 161 godinu) Turci pašovali u Ugarskoj.

Ugri većom polovinom, istina, odaberu si za kralja unuka Maksimilijanova sina silnoga njemačkoga cara: Karla V. Ferdinanda, a muža Ljudevitove sestre Ane, i htješe da ga uzdignu na častni prietol sv. Stjepana. Nu (Ivan) Sapolja (vojvoda sedmogradski), smierajuć već za Ljudevita na ugarski prietol, bude od svojih pristalacah plemićah izvikan za ugarskoga kralja.

*) Jászay.

***) Jászay.

Nu nebućući on proti Ferdinandu dovoljno jak, uz onu kobnu svoju rieč: kad nepomažu bogovi, nek pomognu vragovi! baci se sultanu u naručje i ponudi mu vlast nad zemljom. U priznanost ote Sapoljeve povjerenosti i sniženosti obeća mu Sulejman i pomoć i obranu. Te tako nastane sveudiljni rat medju domom austrijskim i turskim, koji je ipak kad kada prekidan kratkim primirjem.

Poklem je pako s vremenom Austrija jačala, a Turska oslabljivala, zamieni carski vojskovodja, nadvojvoda Karlo Lotarinžki 29. srpnja 1687-e davnu nesretnu mohačku bitku sretnom, potukavši taj dan tursku vojsku hametom kod Mohača i očistivši Ugarsku do noge od Turakah!

VI.

Z A G L A V A K.

Iza Turakah, izišavših iz Ugarske, a neostavivših posade u Budimu, počeše slobodnije disati pretrnuti sinovi domovine. Dva mjeseca kašnje, iza turskog odlazka, gjurski zapovjednici Cetrik i Šarty krenu na Mohač, da poišću lješinu utušena kralja. Došavši tamo nadju 400 radnikah, grobarah, koji su mrtve pokapali i, koje palatinova žena, dobrodušna Dora Kanišaj, u tu svrhu najmila.

Već prije tih radnikah našao je netko kralja, izvuko ga iz močvare i sahranio na briegu nuz potok Celje. Cetrik i Šarty zapovjede, tielo bude izkopano i u grobnici Árpádovacah sv. Stjepanom posvećenoj u Stolnombiogradu sahranjeno.

Nesretna mohačka bitka biaše samo početak bezbrojnih nevoljah, koje su Ugarsku sveudilj slabile i više putah pružale Turčinu ulaz u domovinu. Tako, da ako dosadašnja silna pustopaštva, nebrojenu, na prosjačku palicu pađu, sirotinju i strašne štete budućnost nam razoravajuć uvažimo, reći moramo: da je dan mohačke bitke, upisan krvavimi slovi u poviesti našoj. — dan neuklonive propasti Ugarske!

Na vječnu uspomenu krvavoga i nesretnoga toga dana, sagradio je pečuvski biskup Jozip Kiralj o tjemenu današnje kosturnice (Kalvarije) nuz mohačko groblje crkvicu, u kojoj se trima propoviedma: šokačkom, magjarskom i njemačkom, i svetimi: misami, svake godine svečano obnavlja 29. kolovoza.

Mladi rodoljub.

Rieč ženam.

Dom čuvajte poput puža
Žene, dieve, udovice, —
Ali opet poput puža,
Nemećite sve pred lice!

Kada treba poput zvona,
Razgovietne vi budite,
Ali opet poput zvona,
Glas svoj da neraznosite!

Uslužno si poput jeke,
Pitajuće dvorte ljude;
Ali opet poput jeke,
Davam zadnja rieč nebude!

A. K.

Uvjeti duga života.

Pišo: M. B.

(Nastavak.)

5) Dobro nadoknadjenje potrošenih silah i moć oporavljenja. Ovo zahtieva nesamo dobre probavne sokove i koianje krvi, nego i sasma zdravo stanje izlužujućih organah. jerbo poslom, naukom i drugim načinom izgubljeni sokovi moraju nesamo u dostatnoj mjeri, nego i čisti i od svih primiešanih nečistoćah u svoje opredjeljeno mjesto dospjeti, Snažnom i brzom hranitbenom silom mogu bogati ljudi kraj svih svojih izgredah ipak zdravi ostati i dugo živjeti, jerbo što se kod njih potroši, to se i brzo u dostatnoj mjeri nadoknadi. Dogadjalo se je da su ljudi, koji su u mladosti razpušteno živjeli, poslje strogom dietom i otvrdnutim životom visoku starost dočekali. Primjer nam je u tom Ljudevit XIV. francuzki kralj i mnogi drugi. Kod divljih narodah je ova hranitbena sila jako golema tako, da najveće rane i ozlede dosta brzo zaciele bez ikakve ranarničke pomoći.

6) Liepo uzraslo tielo i sva ostala uda u potpunom zdravlju. Ovamo spada: srednja veličina, ne precrvana boja u mladosti, tamna al ne precrna kosa, otvrda al ne hrapava koža i takodjer tkanina srednje vlastitosti. Glava nesmije biti previeka, a vrat ne

predug, prsa neka su široka i visoka, a pleća liepo okružena. Trbuh ne prevelik i napred višeć, ruke velike, a noge oširoke, glas jak; takov je rječit, ne žedja, jako ljubi društva, ali triezna, i poštena; prijatan je i iskren, mnogo se nesrdi, tiho misli, posao, osobito ugodno izraživanje ljubi.

Želi li si život produljiti, budi optimista, prijatelj prirode i domaće sreće, nipošto pako osebnjak, idući za slavom i novcem. Nuzgredno sjećam da je i stanje oženjeno prijatnije za dug život nego li neženstvo.

7.) Redovito izlučenje mokraće i nečisti, isto tako i znoj. Pisao se odstranjuje sjaset nepotrebitih stvari iz tiela čovječjega. Ako su ova izlučenja manjkava, povlače za sobom prije ili kasnije silu bolesti. Znoj neka se nipošto nepreprečuje, ponajpачe nevalja naprećac znojenje noguh preprićiti. Ali zato ih treba često prati i često, bar svaki drugi dan, obojke micnjati, da ti se ovaj znoj nepretvori u nepodnosljivi smrad.

Medjutim slabić, koji neima ovakovih svojstvih za dug život, netreba nipošto zdvajati, jerbo se i kraj slabe konstitucije može zdravlja nanositi i dugo poživjeti. Samo se tomu hoće reda i umjerenosti, kao što s početka rekoh. Dapače često jake naravi nečave dugo, jerbo si iz prevelikog pouzdanja u svoju snagu puno pogrićakah i izgredah dopuštaju, i tako si prije reda konac životu učine. Još jednom, dobrinja je najbolje sredstvo duga života. Čudoredno uređen način života osjgurava nas proti mnogim bolestim, kao što nam i spas duše donasa. Kriepost nije pusto ime, jer iz nje izvire mir duše i zdravlje tjelesno.

Dosad napomenuh dosta uvjetah duga života, a sada ću koju progovoriti ob onom, što je još naj važnije, a to je: dobar porod. Ovaj se pospješuje zdravljem roditeljah trenutkom začetka, dje roditelji imaju osobito na to paziti, da se tomu tako vrijeme odabere, dje svu svoju snagu i moć i veliki nagon razploda osjećaju. Zato se tomu hoće vatrena ljubav medju supruzi, veselo i bezbrižno raspoloženje duše, ne pako pijanstvo, neumjerenost, jal, briga i. t. d. Po tom slabih živacah ljudi i prenježne osobe nebi se smjele ženiti ni udavati, jer će još kukavniji od sebe plod na svijet donieti. Ovo je veoma važna stvar, ter tko se želi o njoj točnije obavijestiti, upozorujem ga na liepu pučku knjižicu „Mlada majka“ izdanu svetojeronimskim društvom u zagrebu. Daljni uvjeti duga života, u kratko nabrojiv, jesu sljedeći: Dobi, pod nebju i vremenu primjereno odielo; u starosti čim toplije, a u mladosti ne prelako. Zdrav, čist, zračan, suh stan i neprestano timarenje, osobito zračenje i čišćenje istoga. Umjerenja gibanja, šetnje iza jutra, prije jela ili bar 2 sata poslje jela. Dovoljna svjetlost i toplina, čistoća pospješena pranjem sapuna. Tjelovježba u obće, kao: gombanje, (jačanje) mačevanje, putovanje, lov i kratki izleti. Nikakva fizična ili putena naslada prije 20 godinah. Kupke. Uobće sve ono, što na trieznost i umjerenost spada. —

(Sliedi.)

Putničke bilješke.

(Nastavak.)

— Vi temeljito umujete! reče mi niemac, nu meni je čudo da se sve ine zemlje slažu, samo Austro-Ugarska je nesložna.

— Nečudite se tomu, prijatelju! Ja na vaših junačkih prsih vidim častnu odliku: medalju sv. oca. Vi ste ju dobio po zaslugi, vi dolazite, ma od koga vremena iz zemlje Talije, dje je nasilje Manojlovo smrivilo Papinu Državu i slabašna tielom al vitežka duhom zatvorilo starca u zidine Vatikana.

Pravo imate. ljubezni moj! prekine mi rieč niemac, ja dolazim iz Italije, dje sam se tja u Afriki na krv i život borio za slobodu sv. oca.

— Vidite dakle, nastavim ja, da mi se dva odgovora nameću ovom ugodnom prigodom. Bila su kobnija vremena u historiji i po sv. oca i po sv. Hristovu crkvu, nego su danas. Julijan, odmetnik, te lombardezki kralj Astolf i Dezider, — uzori Kamilla — Kavura, Karla i Alojza Farina. — znat ćete kako su žalostno završili. Fanti, Persano, Pinelli, Valer, La Farin, poput Kaina, Antenora i Tolomeja, sjećat ćete se kako su propali strmoglavce u bezdan pakao Abghierev. Miroslav II. i Napoleon I. kako su bezčastno upropašćeni vodeć vojsku prot Grguru IX., Inocentu IV. i Piju VII. A najnovije žalostne uspomene Napoleon III. kako je nečuvenom katastrofom Sedanskom, Bogom rad pape proklet, osvetljivo šinut, uretrea da vam napomenem. Svi ti antipapiste slegoše u prah pred

sjenom prijestola Petrova. A starci na pećini njegovoj stiegom pobjede u ruci usred biesnih navalaih talasah i danas stoji, prikupljajuć milijune oko sebe. Pobiediši i oni i crkva. Nestat će i Viktora, nestat i Bismarka, Dollingera i Friedberga, — a živit će starac i istina! Napoleon I. u Fontenobložkoj palači, dje je čamio sužanj Pij VII. položio je krunu franczeke, a vaterlovske pogube oduzele mu slobodu i poslale ga na oceanski ostrv. sv. Jelene, dje je poslje 5 godinah umro, ne car, već prosjak. Napoleon III. (pokojna mu duša) Solferinom zaslužnio papu a Sedanom izgubio život. Nisu li to očevidni znaci kaštige Božje?

A što je Italija jedna? ni tomu se nemojte čuditi, pokle je tamo jedna vjera i narod jednoga romanskoga jezika. Eno vam ujedinjene Francezke, Španije, Švajcarske, Belgije, Amerike, a najnovlje Njemačke, — dje sva uda državna odišu jednim duhom: svaka tica svomu jatju, a svaki brat svomu bratu! Kod nas pako smjesa i kubura. A i kako da nebude?

(Sliedi.)

Viestnik.

— Nikola Toth imcnovan je grćkokatolićkim biskupom eperješkim.

— U Hercegovini biaše prije sadašnjega groznoga rata 115.000 Srbaljah, 72.000 katolićah i 55.000 Turakah; dakle 242.000 dušah. U Bosni pako 215.000 katolićah, 580.000 Srbaljah, i 542.000 Turakah, 18.000 Ciganah i, 3639 čifutah; dakle 1,358.639 dušah. Ukupno: 1,600,639.

— 50 for. nagrade dobiva od moravskoga gospodarskoga društva pisac, koj nam dokaze da šumsko lišće nije dobro za ležaj pod blago, i da nanaša šumi mnogo kvara.

— Željeznica bi dakle imala brusiti i duž ravna Banata od Temišvara u V. Bečkerek i Tomaševac, zatim od Vršca i Saga iliti Zablja preko Modoša u Tomaševac!

— Englezka se u Aziji natječe s Rusijom, koja kuca voć i na sama vrata Indije, da ko što ruski upliv nadkraljuje englezki na Bosporu, Nilu i Gangesu, u Perziji, Afganistanu, Kini i Japanu, bude car Indije u Englezkoj, držeći suoznim kanalom ključ u ruci izmed Evrope i Azije. Al Rusija i tim nezadovoljna složi Francezku i Italiju, da novčanim uplivom nadjačaju Englezku i iztisnu ju iz Egipta. Samo ovako, kaže „Obzor“ može se razabrat obzirnost Rusije napram ustanku u Bosnoj i Hercegovini.

— DAHOMEJ, kralj zlatnoga primorja u zapadnoj Africi, odsudjen je iztražnim sudom, što ga je tamošnji englezki zapovjednik postavio, da plati za tri mjeseca veliku globu sbog nasiljah, što su jih njegovi podanici spoinili Englezom, inače Englez obsjednut će nu zemlju. A Turci sbog ubijenih naših državljana!

— JUGOSLAVENSKI STENOGRAFI (hitropisac) zove se list, što ga uredjuje i izdaje u Zagrebu g. A. Bezenšek. Tko želiš uputu u brzopis predplati se 1 fnt 40 nč.

— Po nalogu hrv. — slav. vis. vlade mućio se punih 8 godinah slavni starina dr. Bogoslav Sulek s „Hrvatsko-Njemačko-Talijanskim rječnikom znanstvenoga nazivlja.“ Izišao je u dva svezka 8-no na 1372 str. i stoji u Zagrebu 8 for.

— U štamparni g. K. Trumića u Vinkovcih izašla je knjižica: Ustanak u Turskoj, 1875.

— Dvanajestdnevno primirje izmed Ustašah i Turakah isteklo je 12 travnja. A jer su se sutorinski dogovori razbili, to se prolieva na novo krv za slobodu. Ustanak je planuo u Bosni i Albaniji. Preko bosanske granice jure slavodobitnici hercegovacki s jedne, a srbski sokolovi s druge srtaće. Nad proljevenom kršćanskom krvi rudi zora slobode jugo iztočnim Slavenom.

— Englez Cameron u 3 godine slobode jugo iztočnim Slavenom. — Frokopom od 20 englezkih miljah — veli on, mogu se u sru Afrike spojiti dvie rieke, jedna utičuća u Atlantik, a druga u morje Afrikanskog izтока. Spoji li Englezka te dvie rieke, tvrdi Camerom, da će afrika postati žitnicom i blagajinom svega svijeta.

— G. 1453 piše pobjedu Carigrada. Pisac Farley sjeća nas proročanstva, koje ovako glasi: „U dvaputa dvista godinah napasti će medjed na polumjesec. Al ako se složi pieto i kvočka, neće pobiediti medved. Neka znaće pako Izlam, da će se opet za dvaputa po deset godinah podići Krst, a polumjesec da će se smanjivati, da će pobiediti i, da će ga sasvim nestati.“ — To dvostratno desetogodište završilo se krimskim ratom i, ovo časa da se Turčin vraća u svoju staru Brusu, il da setornja u Aziju! (Narodnjak.)

— Zalostan biaše dan 30 ožujka o-g. po kršćane na unskoj obali s turske strane. 29. na večer htjedose jandici da si spase život, blago, prtljagu, djecu, žene i ne-moćne starce od zuluma turskoga i da prebjegnu u našu državu. Zaludu su molili, vapijali, jadikovali i zaklinjali austrijske vojake, da jim s naše obale pretisnu ladje za bjeg. Kad ujutro zorom obkoli jih turska vojska u Novom, pješaci joj posjednuše visine, konjanici nizine, pa golimi mačevi navale na sđvoju raj, kojoj je iza ledjah tekla braza Una. 70 kršćanskih lješćah pokri uneku obalu, a ostali se podaviše u užasnoj ricci. Mrtva trupla sjekli su Turci na kom-de i nasladjivali se tim krvoločtvom. U turčina dakle nema vjere, pa zato hoće ustaški vodje da Sutrine da: 1. turska vojska mora iz zemlje; 2. turska vlada mora dati hranu za godinu i novac za popravke kućah; 3. ustaše da ostaju oružani i, 4. za to da sve velesile jamće. Nitko Turčinu neda novacah, još će mu manje vojskom u pomoć. U Englezkoj nema te vlade, koja bi se usudila pozvati englezki narod u rat na obranu Turske. U najnovije preko doba, Francezka pružajuć Egiptu novčanu pomoć, da neproglašiš bankrot, stupa prviput poslje svojih porazah na vidik evropskih velikih dogadjajah, jamačno u interesu kršćanskih narodah, veli „Obzor.“

Gospodarstvo.

KAKO ĆEMO STOKU (ŽIVINU) OBRANITI MUVAH?

Cesto putah znađu muhe na stoku tako nahrupiti (osobito ljeti), da jadna živina braneći se nezna što da čini?

One obično imaju opredjeljena mjesta, dje bodu; a ta mjesta treba namazati (kao što sam i ja sam ove godine pokusio) ribjom mašću, koja se dobije skoro u svakoj ljekarni.

N. VEŽIĆ,
gospodarski činovnik.

Više putah se dogodi, da čeljade poldrug dan, i po 44 sata leži bez da mu se miče tielo i dah. Tad ljudi misle da je umrlo, a ono čestokrat samo obumre. Pa ako ga u takvom obumrietju zakopaju, u grobu se probudi, te u sdvojnosti što nemože van, kosu si počupa, ruke pogrize, obraz prokrvari, dok se bez zraka pod zemljom neutuši. Ta ovo zamrlo čeljade sve vidi i sve čuje, al se nemože da probudi, doklegod neizteče vrijeme zamrlosti. Kako ćemo dakle razpoznati: eda li je tielo umrlo il samo obumrlo? Ako tielo mrtvaštinom vonja, znak je izvjestne smrti. Al više putah ukočeno leži, a nenadimlju mu se grudi i trbuh, netuče srce, nekuca krvca po žilah, i nepokazuje baš nikakva znaka života. U tom slučaju upotriebimo munjinu (elektriku), ako je tielo ukočeno i blicdo ipak mu se na ustnah opažava neki dražestni posmjeh. Ono ništa nečuti ma ga rezo i makar nanje gorući vosak salievo. Zamrlomu čeljadetu je mužno ko kad čovjek ružno sanja, il kad je obamlio. Na munjevnoj struji nalaze se žice. Krajeve tih žicah treba malo zaoštriti i zabost u kožu ledjah, rukuh il noguh, de neozlede žilah. Ako je tielo zamrlo, poslje 3 sata upotrebjena tako munjevna struja odaju mu mišice da su sive, dakle da je i tielo živo, — ako je pako mrtvo, munjevna je jakost izlišna. A budući u čovjeka najposlje izumire uho. zato kod zamrlih ljudih nije dobro plakati naricati o smrti i pokopu razgovarati, već tielo treba toplimi uvojcij oblagati, crnu mu kavu i nešto rakije silom u usta ulievati i, u sobu čist zrak upustiti. To je najbolje sredstvo za umrlost i obumrlost, veli dr. Rosenthal.

Svaštice.

— Turska vjeroizpoviest. — Vjerujem u jednogá jedinoga Boga, koj niti jede, niti pije; — koj stvara i iz ništa proizvadjá, koj se na nikojem mjestu ne nalazi, a ipak svuda stoji. — On svaku stvar pozna; on poznaje broj lišća svih st. balah i pješćanih zrnah na morskoj ohali. — On poznaje sve jezike i gleda u srce ljudih. On sve zna i vidi sve u tamnoj noći. On vidí crna mrava, koj po crnu kamenu hoda i čuje štrcput njegovih kor kah. — Svemoguća su njegova djela. Bez njegove volje nekljeje ni jedno sjeme i nijedna baguda nedže svojih krilah. Vjerujem u knjige, koje su proroci s neba primili. — Muhamed primio je alkoran, Mojsia pako svojih 5 knjigah, David psalme, a Isukrst Evangjelje. Vjerujem u proroke i njihova čudesa. Adam je prvi među njimi, Muhamed poslednji. — Vjerujem u sveobći sud. Za 50.000 godinah će pravednici unići u slavnu sjenu zemaljskoga raja. Zločesti pako će biti sasma goli žegi sunčanoj izloženi. — Vjerujem u most (ćupriju) Širatan, koji je tako uzak kao dlaka i tako oštar kao mač i koj nad paklenim jazom ide i preko koga moraju svi preći; nu zločesti će biti s njega sbačeni u pakleni ponor. — Vjerujem u izvore raja; jer svaki prorok posjeduje jedan zvor. — Voda mu je bjelija od mlieka, a sladja od međa. — Na kraju svakog izvora stoji pun burad za piće i naokolo se svietle k. riseće se zviezde. — Vjerujem u raj i pakao. Stanovnici raja neznađu za nikakvu potreboću — i vodene vile su za njihovu podvorbu odredjene. Oni će biti od svake bolesti prosti. — Raj je taracan dragim kameajem i srećrem; zidovi su mu pako od suha zlata. Prokleti će č. piti svakovrstne muke.

— Neka slavična ženska hvalila se Ciceronu, da je 30 godinah stara. Vjerujem, odgovori joj Ciceron, jer se tim već 20 godinah hvališć!

— Ksantipa Sokratova žena, inače vrlo jalna i opaka duša, kunné jednoć po kući, vrlo je psovala Sokrata svoga muža. Sokrat joj se ukloni i sjedne u dvorištu kući pod prozor. Na to još jalnija Ksantipa pograbi korito i polije vodom Sokrata, koji joj mirno re-

če: znao sam ja da iza grmljavine sledi poplava! — Da, da, žene! danas je u svietu puno Ksantipah, al malo Sokratah!

— Dvoje je staklo velike štete. Mužkim vinska flaša, žen- skim ogledalo. Koliku radost uzrokuju ta stakla, al i koliku žalost, vidimo dnevce!

— Tajna već nije tajna čim ju komu odkriješ. Tajne svoje nekazuj ni prijatelju, ni mudraču, mi ludjaku. Jer prijatelj mož se obratit u neprijatelja, mudrač nije svakda mudrac, a ludjak nezna štititi. Zenskinje poznadu samo dvie tajne što ih kriju: kad ih pitamo koliko jim godinah? i koga su ljubile?

Zagonetka.

Tri slova mi znače ime:
Vičan trajno snašat brime;
Svim hasnivam, zla nećinem,
A najviše zaklan ginem.
Kad me pako četaš straga,
Zabava sam nekim draga,
Ta zabava pako znači
Šumskoj, poljskoj, smrt divjači.
Da si zdravo dragi Blažu!
Pogodi šta slova kažu?

K r u n o s l a v.

ODGONETKA ZAGONETKE u 8-om broju „Vile.“

I. Izgubivši nepokoran, —
Pa sad trudan i umoran
Gradi čovjek v r t.
Vjeruj kvaru uzrok nije
Makar da ti njivom rije
Mala zvierka k r t. *)

K r u n o s l a v.

II. Liepa Bosna bivši raj,
Opustošen sad je v r t,
Komu snagu, život, sjaj,
Podgrizuje ture — k r t:
Tko ju ljubi kano prija
Iz nje ture nek izvija!

A K u z m i a k.

*) Neki ovu živnicu držeći štetočinjom, nemilo progone, izkapaju i ubijaju, a ona je sasvim neviná. U razsadniku doduše znade rianjem štete počiniti, al je ipak koristna, jer triebi crve a korečka i biljke nijedne ne Podgrizava. To svjedoči isti sastav njenih ustah, zubih i utrobe. Nemojmo je dakle bahato tamaniti!

Istu zagonetku su riešili još gg. Igor Vežić gimnasijalac u Varaždinu i gospodjica Milica Radubickova, u sv. Andriji.

Ono pako u 7. br. top — pot odgonenuše jos g. Nikola Župan, u Priboju i gospodjica Slavica Dražićeva u ZAGREBU.

CIENA HRANE: na Bajskoj pijaci dne 29-og travnja 1876. (Uzima se po 100 kilogramma težini.) Čisto žito najbolje: 10 frti 60 novčića; srednje vrsti 9 fr. 50 nč. Napolica najb. 7 fr. 60 nč. sred. 7 fr. 30 nč. — Raž najb. 7 fr. 60 nč. sred. 7 fr. 40 nč. — Ječam najb. 5 fr. 80 nč. sred. 5 fr. 50 nč. — Zob najb. 8 fr. 60 nč. sred. 8 fr. 40 nč. — Kukuruz: 4 fr. 75 nč. — Proja 4 fr. 50 nč. — Grah 6 fr. 40 kr.

Visina vode dunavske 11-og svibnja 1876.

Budapešt: 3.92 M. nad 0 (ništicom) raste.

Požun: 3.13 M. " " opada.

Vrieme u Baji — kišovito i hladno.

Poruke uredničke:

G. A. K. PULIŠĆE: Seljak nije vjerom pokrenno; jer dobismo 3 for. — G. J. M. V. KIKINDA: Gledajte natrag, dje Vas bolje trebamo! — G. N. Ž. PRIBOJ: Za sliče stvari neplaćate ništa. — G. I. V. VARAZDIN: Znete da „Vila“ rado pripovieda.